

HLAVNÍ OLTÁŘ

Hlavní oltář vznikl postupně v letech 1696–1731. Střední část je dílem truhláře Michaela Dobnera, pražského sochaře Matěje Václava Jäckela a štafíra Pavla Lagotteho.

V roce 1731 byl oltář rozšířen o dvě prosklené skříně pro ostatkové figury sv. Kristiny a sv. Pavla. Ostatky mučednice sv. Kristiny nechala do kostela přenést Anna Marie Františka z římských katakomb sv. Marcelina a sv. Petra. Ostatky byly

nejprve převezeny do Zákup. Poté co jejich autenticitu potvrdil litoměřický biskup Jan Adam Vratislav z Mitrovic a premonstrátky z Chotěšova ostatky vyzdobily, byly slavnostně přeneseny 1. února 1724 do kostela v Horní Polici a uloženy pod baldachýn nacházející se mezi hlavním oltářem a kazatelnou.

V roce 1727 byly do Čech přivezeny ostatky mučedníka sv. Pavla, pocházející z katakomb sv. Cyriaka, které byly v roce 1731 slavnostně přeneseny do kostela. Oslava spojená s přenesením ostatků sv. Pavla a znovupřenesením ostatků sv. Kristiny se konala 1. července a byla spojena s poutí na svátek Navštívení Panny Marie, která proběhla následující den 2. července. Slavnost se tehdy prodloužila na celý týden a spolu s biřmováním, které proběhlo v rámci slavnosti v hornopolickém zámku, šlo o největší slavnost v Horní Polici v 18. století.

Ve střední části oltáře za svatostánkem je umístěná skleněná skříň se sochou Panny Marie Hornopolické. Socha je ikonografickým typem Panny Marie v naději, tedy těhotné Panny Marie (Maria Gravidia). Na břicho má prosklenou schránku, v níž je umístěna drobná postavička klečícího a modlícího se Jezulátka. Panna Maria je podle liturgického období nebo slavnosti oblékána do šatů, které jí v průběhu staletí věnovali věřící.

Hlavní oltář se sochou Panny Marie Hornopolické a ostatkovými figurami sv. Kristiny a sv. Pavla

Socha sv. Anny z hlavního oltáře

Socha Panny Marie Chlebové

BOČNÍ OLTÁŘE

Ve stejném roce jako hlavní oltář byly pořízeny dva boční oltáře v hlavní lodi – vpravo v blízkosti kazatelny oltář Navštívení Panny Marie a vlevo oltář Utrpení Páně. Na obou oltářích jsou obrazy bavorského malíře Franze Hagen, který byl do roku 1703 dvorním malířem Anny Marie Františky.

V jižní boční lodi se nacházejí oltáře sv. Josefa, sv. Blažeje a sv. Aloise. V severní boční lodi jsou situované oltáře Božího hrobu, Klanění Tří králů, sv. Anny, sv. Barbory a sv. Tekly.

Boční oltáře sv. Barbory a sv. Tekly

DALŠÍ VYBAVENÍ

Ve stejné době jako hlavní oltář (v 90. letech 17. století) byla pořízena kazatelna s reliéfy čtyř evangelistů (Matouše, Marka, Lukáše a Jana) na řečništi a sochami církevních otců na jejím zastřešení. Zleva jde o sv. Ambrože s úlem u nohou, sv. Augustina s hořícím srdcem v ruce, sv. Jeronýma s kardinálským kloboukem a sv. Řehoře Velikého s papežskou tiárou na hlavě. Zcela na vrchu je socha Krista Spasitele s dvojítm křížem v ruce.

Na pilířích hlavní lodi visí sedm malých oválných obrazů, zobrazujících sedm radostí Panny Marie – Zvěstování, Navštívení, Narození, Klanění Tří králů, Setkání zmrtvýchvstalého Krista v Pannou Marií, Nanebevstoupení a Sslání Ducha Svatého. Autorem těchto obrazů byl opět František Hagen. Oválné obrazy byly původně součástí hlavního oltáře.

OBNOVA AREÁLU

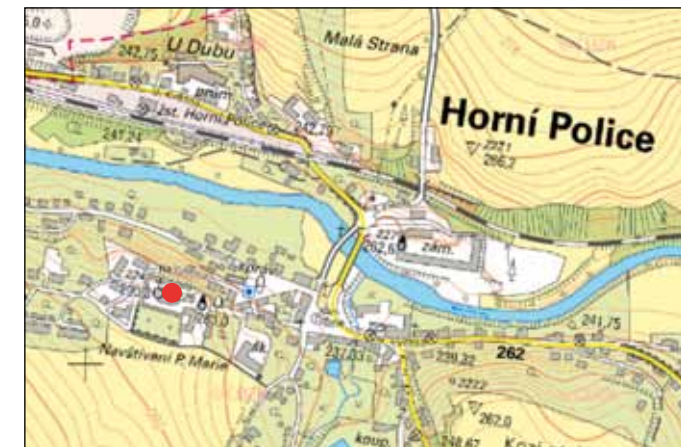
První etapa byla realizovaná v letech 2017–2020 a zahrnovala rekonstrukci kostela (oprava krovů a střech, rekonstrukce fasády, obnova elektroinstalace a osvětlení, restaurování oken a dveří). Velká pozornost byla věnována restaurování uměleckých děl v interiéru kostela. Restaurátorským zásahem prošla štuková výzdoba, nástropní malby, hlavní oltář, dva boční oltáře, kazatelna. Obnoveny byly varhany. V oratořích a na emporech v patře nad bočními loděmi byla vybudována muzejní expozice vztahující se k dějinám a duchovnímu významu poutního místa.

V první etapě proběhla také obnova zvonice (oprava tesařských konstrukcí), střechy, obnova elektroinstalace, rekonstrukce fasády, obnova dveří a oken, restaurování sochařské výzdoby). Do věže byly pořízeny repliky tří zvonů a zrestaurován byl hodinový stroj.

Dále byly obnoveny věžičky na ambitech. Prostranství kolem kostela a mezi kostelem a zvonící bylo opraveno a vydlážděno, část byla nově zatravněna, na vybraných místech byly vysazeny nové stromy.

Předmětem druhé etapy probíhající v letech 2021–2022 byla rekonstrukce ambitů, kde došlo k celkové obnově omítek, opravě krovu a stropních trámů střední části severního ambitu včetně realizace nového podhledu a dozdění zřícené části římsy. Dále byla obnovena farní zahrada a restaurována bohatá štuková výzdoba kaple Narození Páně z roku 1725.

V roce 2024 byla zahájena oprava fary.

N 50.7038217°, E 14.4010531°

Výběr z použitých pramenů a literatury:

ZAHRADNÍK, Pavel. *Horní Police (o Česká Lípa). Areál poutního kostela. Stavebně historický průzkum. I. etapa: Dějiny Objektu.* Praha 1993

MACEK, Petr. *Mariánská Police. Poutní místo s kostelem Navštívení Panny Marie. Stavebněhistorický průzkum I.* Praha 2017.

Slavnost znovuoctvení poutního areálu kostela Navštívení Panny Marie o první etapě oprav. Horní Police 2020.

PŘIBYL, Stanislav. *Mariánské poutní místo v Horní Polici. V souvislostech víry a ducha.* Horní Police 2021.

Více informací na:

www.npu.cz/uop-liberec
sekce prezentace památek

V roce 2024 vydal NPÚ, ÚOP v Liberci v rámci projektu Prezentace památek

Text: Jana Kurešová / Fotografie: Michael Čtveráček, Jana Kurešová, Stanislav Příbyl / Mapa: © ČÚZK, Vladimír Vrabec
Grafická úprava: Michael Čtveráček

Tiskovina vznikla na základě institucionální podpory dlouhodobého koncepčního rozvoje výzkumné organizace poskytované Ministerstvem kultury.

Celkový pohled na areál kostela Navštívení Panny Marie

Areál poutního místa je situován na vyvýšenině nad obcí Horní Police, která se rozkládá především na levém břehu řeky Ploučnice. Barokní areál zahrnuje kostel Navštívení Panny Marie, ambity s pěti věžičkami, které jej obklopují z jižní, západní a severní strany a volně stojící zvonici, která zároveň slouží jako vstup do areálu. K souboru budov patří ještě objekt arciděkanství. Areál je kulturní památkou registrovanou v Ústředním seznamu kulturních památek ČR pod rejstříkovým číslem 14207/5-2975 a od 1. července 2018 se stal národní kulturní památkou.

DĚJINY POUTNÍHO AREÁLU První zmínka o kostele v Horní Polici pochází z listiny datované 23. červnem 1291, která zmiňuje patronátní právo ke kostelu náležející doksanskému klášteřu. Kolem roku 1420 převzal patronátní právo rod pánů z Vartenberka. Horní Police byla v roce 1426 dobyta husity a kostel byl patrně zničen. Nejpozději koncem 15. století však došlo k jeho obnovení.

Podle legendy byla roku 1523 na břehu řeky Ploučnice nalezena socha Panny Marie, jež byla přenesena do kostela. Na místě jejího nalezení stojí od roku 1744 pískovcový pilíř s mariánskou sochou, která má dva obličej. Jeden hledí na zámek a druhý směrem ke kostelu. Přenesením „zázračné“ sochy, o které se tradovalo, že vyslyší prosebné modlitby o pomoc či uzdravení, do kostela se Horní Police stala poutním místem. Poutě se postupně rozvíjely a počet poutníků rostl.

Pohled na kostel s ambity od jihovýchodu

Impulsem k barokní přestavbě kostela se stal svátek Navštívení Panny Marie v roce 1682, kdy ho navštívilo kolem 4000 osob a jeho kapacity byly nedostačující. Proto se farář Michael Gabriel Jantsch obrátil na majitele zákupského panství a patrona kostela, vévodu Julia Františka Sasko-Lauenburského, s prosbou o jeho rozšíření. A tak byla v roce 1688 započata stavba nového kostela pod vedením litoměřického stavitele Giulia Broggia. Do roku 1692 byla vystavěna současná hlavní loď a věž. V letech 1697–1700 došlo k postavení nové fary se stodolou. Roku 1702 přibyla nad tehdejší sakristií nová oratoř a o rok později byla vybudována dřevěná zvonice.

Dnešní podobu areál získal díky pražskému architektu Václavu Špačkovi v letech 1718–1726. Úpravy iniciovala Anna Marie Františka velkovévodkyně Toskánská – dcera vévody Františka Julia – tehdejší majitelka panství. Ke stávajícímu kostelu byly

přistavěny boční lodě, nad nimi postaveny empory, na západní straně kostela byla vybudována dvoupatrová kruchtta a na východě kostela sakristie. Interiér kostela byl opatřen bohatou štukovou výzdobou, jejímž autorem byl štukatér Chrysogon Huber. V roce 1720 se začaly stavět ambity s šesti kaplemi (Narození Páně, Utrpení Páně, sv. Jana Nepomuckého, Panny Marie Sněžné, Dušičková a Vzkříšení Páně) a v letech 1721–1723 byla postavena volně stojící zvonice. Současně byla rozšířena budova fary, jejíž podoba pochází z let 1721–1724.

V roce 1805 se Horní Police dostala do majetku toskánské větve habsburského rodu. A v roce 1861 prošel areál na popud tehdejšího majitele panství, císaře Ferdinanda I. Dobrotivého, důkladnou obnovou.

Od této doby byl kostel pouze udržován a probíhaly jen nejnnutnější opravy.

Severozápadní strana ambity

Dušičková kaple

Kaple Panny Marie Sněžné

Západní strana kostela s varhanní kruchtou

V roce 1945 spadla nedaleko kostela bomba. Tehdy byla poškozena střecha, kterou se podařilo opravit až po roce 1954, kdy se duchovní správy ujal Josef Stejskal. Ten také v 70. letech 20. století postupně opravil ambity a kolem roku 2000 je nechal opatřit novou střechou.

V letech 2018–2022 probíhala celková obnova areálu, která byla rozdělena do dvou etap. Náklady na obnovu byly hrazeny z projektových prostředků Evropské unie, České republiky a prostředků vlastníka – farnosti.

INTERIÉR KOSTELA

Pozdně baroknímu interiéru dominuje triumfální oblouk, který vynáší mohutný baldachýn se čtyřmi anděly, korunou a dvěma závěsy. Ve štukových rámech na klenbě hlavní lodi a presbytáře se nacházejí nástropní malby s motivem andělů. V závěru presbytáře je osazen mohutný hlavní oltář. V presbytáři se dále nachází kazatelna a za ní modrý baldachýn s oválným reliéfem sv. Kristiny. Ze stropu hlavní lodi visí benátský lustr z 18. století. V hlavní lodi vedle triumfálního oblouku stojí dva boční oltáře – Panny Marie Bolestné a Navštívení Panny Marie. Další oltáře se nacházejí v bočních lodích. Na kůru jsou varhany z roku 1706 (v letech 2018–2019 obnovené do barokní podoby). Pod dvoupatrovou kruchtou na západní straně stojí na konzolách sochy sv. Floriána a sv. Václava.

Pohled k presbytáři